

V Міжнародна науково-практична конференція «Modern and global methods of the development of scientific thought»

Секція – Педагогічні науки

УПРОВАДЖЕННЯ «КРИГОЛАМІВ» В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА УМОВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Молчанюк Ольга Василівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри природничих дисциплін,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
e-mail: ov888@ukr.net

Борзик Олена Богданівна,
доктор філософії, старший викладач
кафедри природничих дисциплін,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
e-mail: o.borzyk@gmail.com

На сьогодні психологічний, моральний, емоційний стан здобувачів фахової передвищої та вищої освіти досить нестабільний, адже війна вже торкнулася душі кожного. Своєю чергою, це значно ускладнює і професійну підготовку майбутніх фахівців: знижує мотивацію, зацікавленість, ініціативність, креативність та працездатність здобувачів освіти під час навчання. Тож, реалії сьогодення диктують нові вимоги до організації освітнього процесу за умов дистанційного навчання, зокрема в закладах фахової передвищої та вищої освіти.

Послугуючись власним педагогічним досвідом можемо стверджувати, що за таких умов надзвичайно важливим є створення безпечної комфортної емоційно-позитивної атмосфери, відкритого діалогічного простору, що мобілізує та приведе всі внутрішні потенціали майбутніх фахівців у стан рівноваги, налаштує їх на оволодіння обраною професією. Безумовно, важливу роль у даному контексті відіграє упровадження «криголамів» в освітньому процесі закладів фахової передвищої та вищої освіти за умов дистанційного навчання.

Під «криголами» ми розуміємо методи та прийоми створення атмосфери довіри, організації відкритої багатосторонньої комунікації між суб'єктами освітнього процесу та концентрації уваги на моментах, діях, подіях тощо [1, с. 4].

Переконані, що правильно дібраний «криголам» допоможе розколоти «кригу напруженості», емоційної замкнутості і тривожності, подолати психологічні бар'єри; дасть змогу здобувачам освіти зняти емоційне напруження перед початком заняття, позбутися відчуття спустошення; забезпечить усвідомлення особистостями своєї причетності до академічної спільноти і як результат – максимальне підвищення працездатності та налаштування майбутніх фахівців на здобуття освіти.

Відтак у 2022-2023 навчальному році в Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради та Харківському педагогічному фаховому коледжі Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради започаткована практика упровадження до стандартизованих форм організації аудиторної роботи (лекційних, практичних, семінарських занять), які проводяться в синхронному режимі, інноваційних допоміжних структурних елементів – «криголамів». Слід зауважити, що абсолютно всі «криголами» було адаптовано до проведення в умовах дистанційного навчання за допомогою широкого спектру, наявних на сьогодні, онлайн інструментів. Опишемо практику упровадження «криголамів» в освітній процесі закладів фахової передвищої та вищої освіти більш детально.

Вправи-вітання – це жест, усне або письмове висловлювання, інший ритуал, що здійснюється при вступі в контакт з іншою людиною та демонструє ставлення однієї людини до іншої [1, с. 24].

Вітання можуть бути найрізноманітніші:

- прості – характерна проста структура та короткий проміжок часу (наприклад, «Здоровенькі були!», «Будьте здорові та щасливі!», «Доброго здоров'я!», «У добрий час!», «Рада зустрічі!» тощо);
- поетичні – викладач вітає здобувачів вищої освіти віршованими рядками (наприклад, «День прекрасний настає, усім він усмішки несе. Доброго ранку бажає, позитивом заряджає» та інші);
- психологічне налаштування – вид вітання, що заряджає молодих людей енергією і працездатністю, пробуджують пізнавальну активність (наприклад, «Це успіх!», «Енергія життя», «Психоформула», «Коло успіху», «Посмішка тепла», «Сім «я»», «Створюємо настрої», «Парасолька», «День буде продуктивним, якщо я буду...» та інші);
- інтерактивні – забезпечується міжособистісне спілкування, взаємодія усіх учасників спільноти між собою та з викладачем (наприклад, «Я скажу привіт тобі», «Вітальна», «Кав'ярня», «Дерево побажань» (рис. 1), «Іменні картки», «Коло побажань», ««Таємні» вітання» тощо).

Вітання студентської спільноти спрямоване на створення позитивної і доброзичливої атмосфери; умов для довірливого відкритого спілкування членів спільноти; усвідомлення здобувачами вищої освіти своєї причетності до колективу групи; налагодження партнерських відносин між студентами та викладачем.

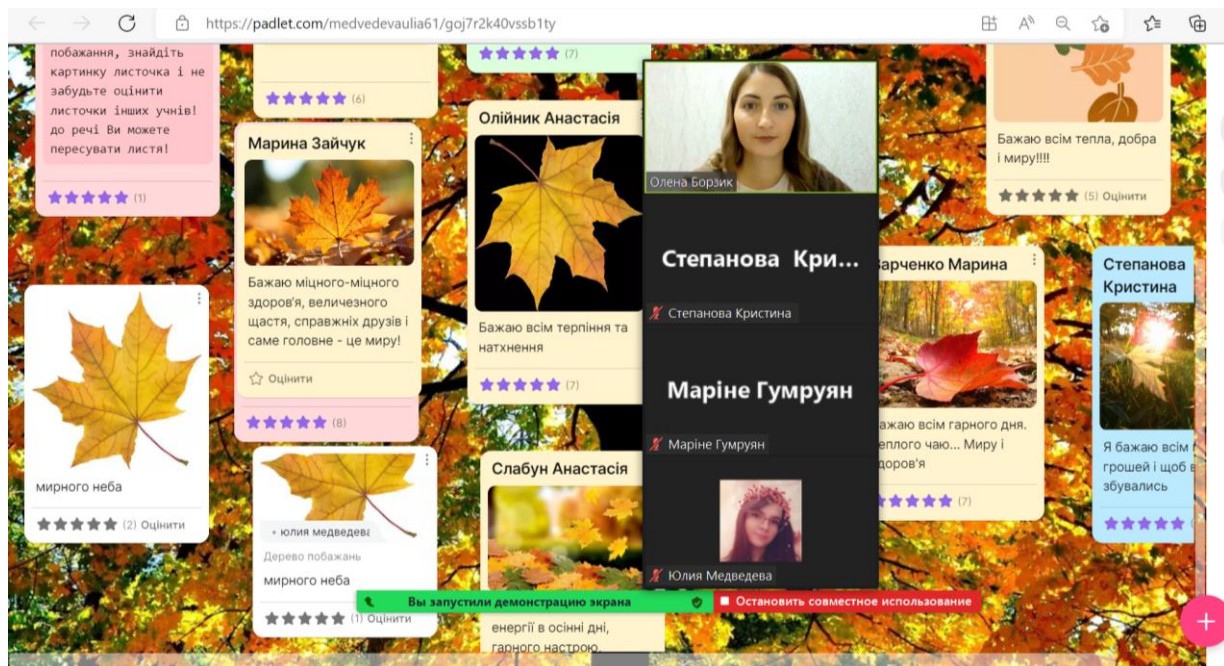

Рисунок 1. Приклад реалізації вітання «Дерево побажань» за умов дистанційного навчання

Вправи на знайомство – це значно більше, ніж просто пізнання імені людини. Важливо, щоб здобувачі вищої освіти знайомилися один з одним, перш за все, як з особистістю, наділеною індивідуальними властивими тільки їй якостями [1, с. 6].

Серед вправ на знайомство, які є ефективними за умов дистанційного навчання, слід виділити наступні:

- вправи на запам'ятовування імен членів спільноти (для першокурсників) – передбачають ефективність, швидкість запам'ятовування імен один одного (наприклад, «Будьмо знайомі!», «Лагідне ім'я», «Мое ім'я на букву...», «Іменна павутина», «Коло знайомств», «Вгадай мое ім'я» та інші);
- повідомлення фактів про себе – сприяють розкриттю молодих людей, усвідомленню кожною особистістю своєї індивідуальності та допомагають пізнати краще, як самого себе, так і одногрупників (наприклад, «Якби я був/була...», «Одна правда, дві брехні», «Факт мого життя», «Мій друг/подруга сказав/сказала би про мене, що я...», «Три слова про мене» (рис. 2), «Самореклама», «Автопортрет» тощо);
- вправи на виявлення спільного – сприяють об'єднанню учасників, виявленню спільних інтересів і вподобань (наприклад, «Впізнай, хто це», «Чарівна скринька», ««Так» – «ні»», «Наша історія» тощо);
- представлення іншого – дають змогу здобувачам вищої освіти краще пізнати один одного, розвивають навички спостережливості (наприклад, «На якого казкового героя ти схожий?», «П'ять речей», «Взаємне представлення», «П'ять добрих слів, «Що ми знаємо про ...?» та інші).

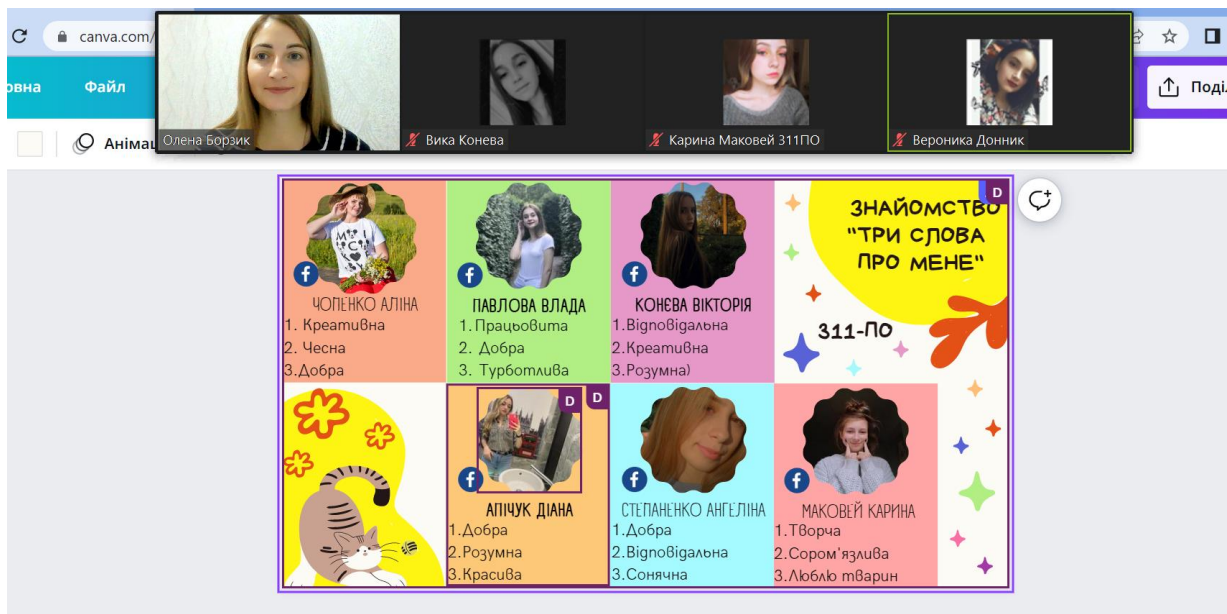

Рисунок 2. Приклад реалізації вправи на знайомство «Три слова про мене» за умов дистанційного навчання

Вправи-розминки – це вправи, що не несуть особливого смислового навантаження, а передбачають міжособистісну взаємодію, ефективну комунікацію здобувачів вищої освіти та сприяють налаштуванню особистостей на активну діяльність (наприклад, «Понятійний волейбол», «Колективна історія» (рис. 3), «Розкажи як було насправді», «Законодавець моди», «Вигадана історія», «Зоопарк», «Друкарська машина» та інші).

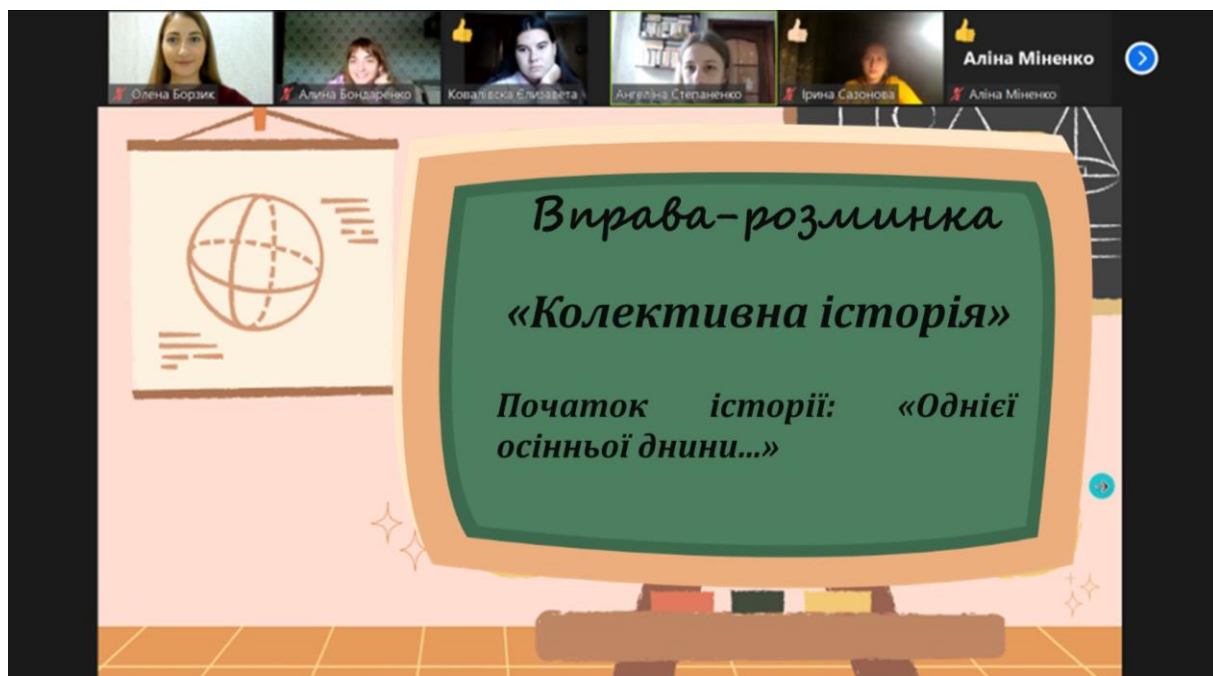

Рисунок 3. Приклад реалізації вправи-розминки «Колективна історія» за умов дистанційного навчання

Відкритий діалог – організація багатосторонньої комунікації, за якої передбачається обмін інформацією, емоційними станами, життєвим досвідом.

Здобувачі вищої освіти мають змогу поділитися своїми думками, поглядами, захопленнями, ідеями, стурбованістю, враженнями, а також, підбадьорювати, підтримувати, надихати одногрупників власними розповідями та прикладом.

На даному етапі ефективними будуть такі методи, як «Банк запитань», «Я в моменті», «Відкритий мікрофон» (рис. 4), «Це мене турбує», «Хочу розповісти, що я...», «Пам'ятаю момент, коли я був щасливим/щасливою», «Мій настрій сьогодні», «Хочу поспілкуватися про...» та інші.

Рисунок 4. Приклад реалізації відкритого мікрофону «Пам'ятаю момент, коли я був щасливим/щасливою» за умов дистанційного навчання

Щоденні новини – передбачає інформування майбутніх фахівців про [1, с. 68]:

- сезонні зміни у неживій та живій природі (календарні дані, погода, сезонні зміни в неживій та живій природі, природі народні прикмети цього дня тощо) (рис. 5);
- подій світу, країни, рідного міста (історичні надбання; народні, церковні, професійні, екологічні знамениті дати та свята, винаходи людства минулого й сьогодення та інше);
- події у житті закладу освіти чи студентської групи (складання плану роботи на тиждень/день; досягнення здобувачів; заходи, що відбулися напередодні, анонс подій; результати виконання громадських доручень учасниками студентської групи, результати участі в різнопланових заходах тощо);
- події в індивідуальному житті кожної особистості (дні народження учасників студентської групи, будь-які важливі події із життя, персональні досягнення чи успіхи, родинні події, свята тощо).

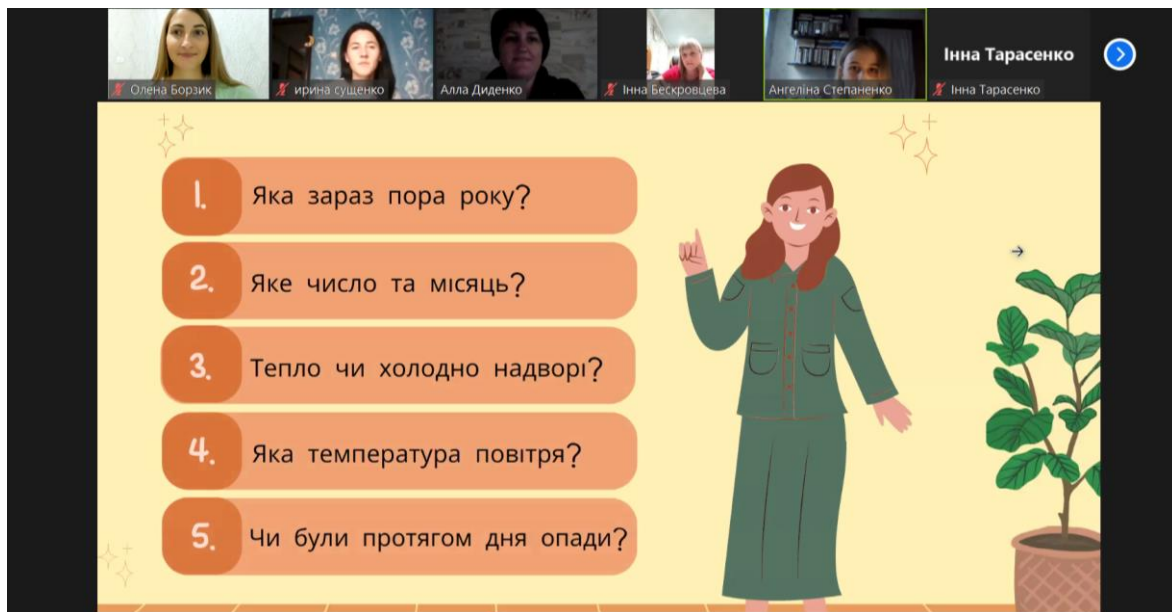

Рисунок 5. Приклад реалізації щоденних новин за умов дистанційного навчання

Ресурсні вправи – це короткотривалі вправи, техніки, що проводяться з метою зняття м'язового та психологічного напруження, мобілізації внутрішніх ресурсів, активізації уваги, забезпечення рухової чи інтелектуальної активності (наприклад, руханки («Гоп – хлоп», «Так – ні», «Реакції» тощо), енерджайзери («Банан», «Крокодил-бегемот-жираф-мишка», «П'ять хто» та інші), релаксації («Дорога додому» (рис. 6), «Мелодія душі», «Храм спокою», «Струмись світла і тепла», «Заземлення» тощо), дихальні вправи («Слон», «Жужелики», «Раз – два: видихаємо» та інші). На даному етапі є важливим застосування психотехнік з метою глибокого впливу на особистість молодих людей (наприклад, техніка метафоричного образу почуттів, техніка вивільнення глибоких емоцій через рухову або інтелектуальну активність, аутотренінги та інші.

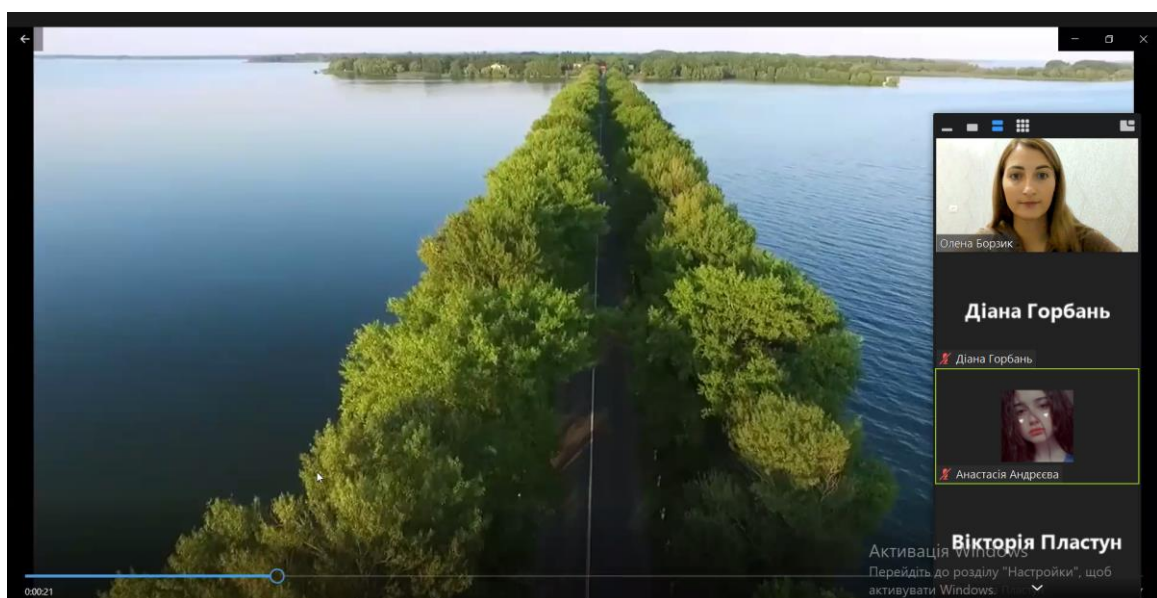

Рисунок 6. Приклад реалізації вправи на релаксацію «Дорога додому» за умов дистанційного навчання

Щоденні враження – передбачає усне чи письмове висловлювання здобувачів вищої освіти щодо емоцій, почуттів, отриманих вражень; доходження істини, відкриття чогось нового; усвідомлення того, чого раніше не усвідомлювали; того, що надихнуло під час заняття, викликало інтерес.

Наприклад, наприкінці заняття майбутнім фахівцям пропонується продовжити незакінчені речення типу «Найбільше мене вразило...», «А я б хотів/хотіла ще дізнатися про...», «Мій настрій на занятті...» (рис. 7), «Заняття сприяло розвитку...», «Я відчув/відчула, що можу...», «Я помітив/помітила, що у процесі роботи...», «Я відкрив/відкрила для себе, що...») та інші.

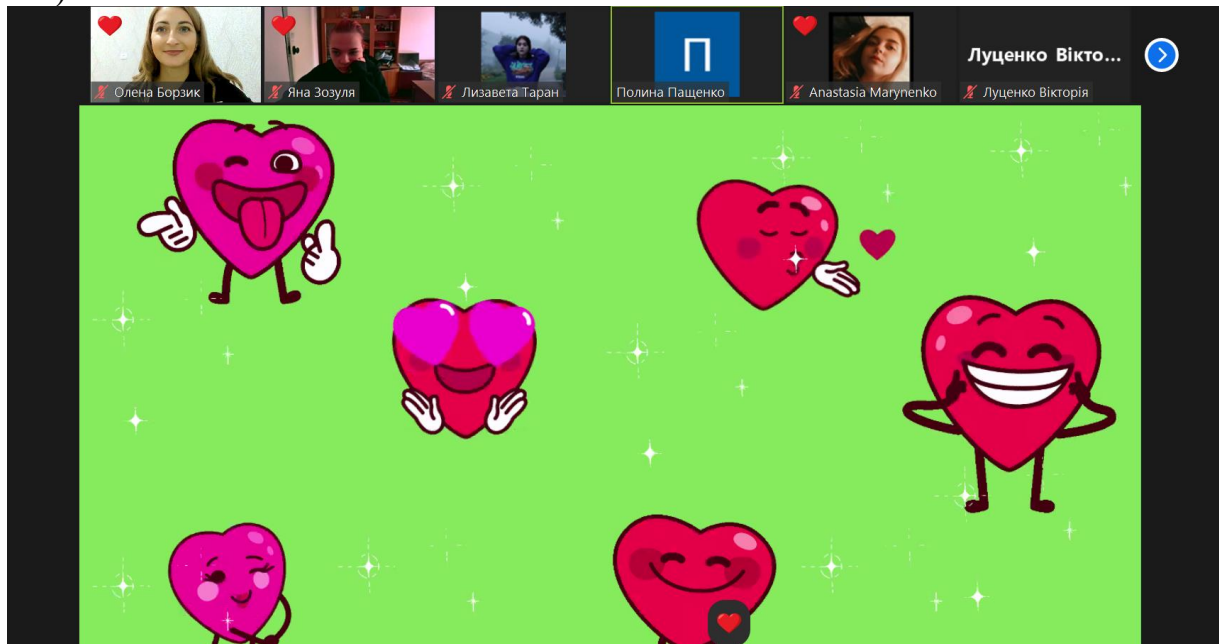

Рисунок 7. Приклад реалізації щоденних вражень «Мій настрій на занятті...» за умов дистанційного навчання

Завершальне коло – допоміжний елемент, що проводиться наприкінці синхронного заняття, завданнями якого є логічне позитивне завершення навчального дня; емоційна розрядка особистостей, відновлення внутрішніх ресурсів, пробудження віри у свої сили та можливості; вивільнення їх духовного потенціалу через реалізацію спеціальних вправ, методик, прийомів [1, с. 110].

За умов дистанційного синхронного навчання доцільно упроваджувати такі техніки, як-от: «Вітер надії», «Моя мрія», «Промінь душі», «Могуче дерево», «Вдихаємо радість», «Уявний подарунок», «Побажання для тебе» (рис. 8), «Ти молодець, бо ти сьогодні...», «Глечик» та інші.

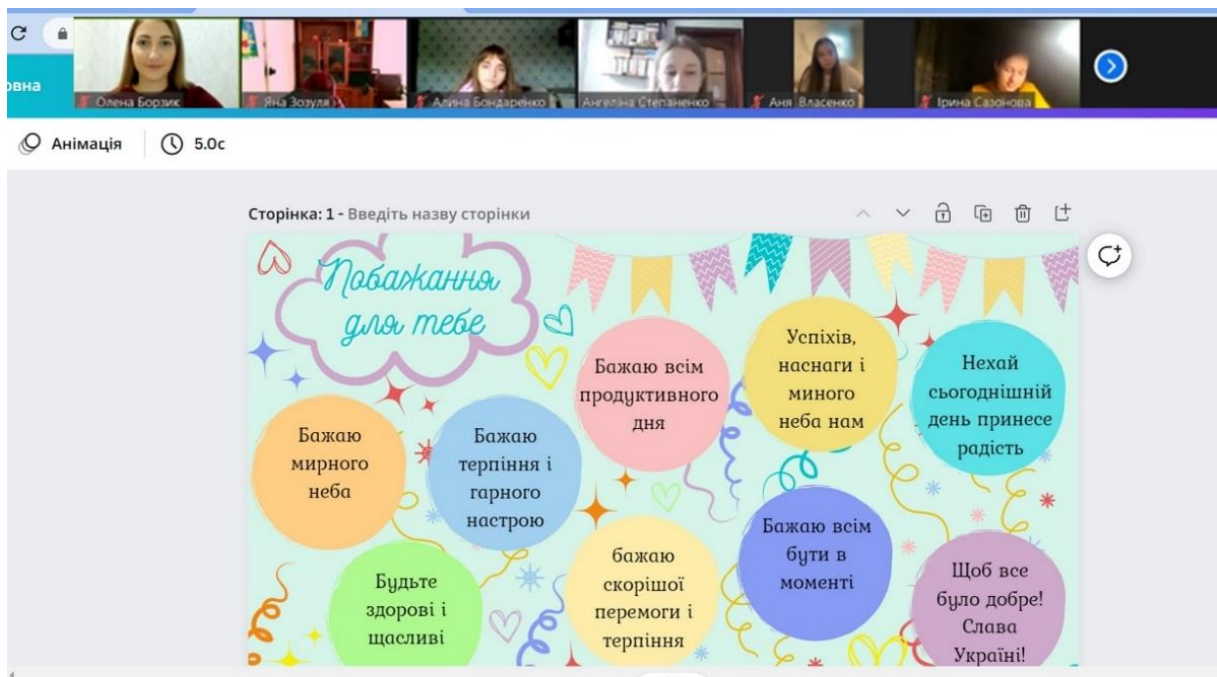

Рисунок 8. Приклад реалізації завершального кола «Найкращі побажання» за умов дистанційного навчання

Отже, упровадження вищеописаних інноваційних елементів, так званих «криголамів», органічно вплітається в освітній процес педагогічних закладів фахової передвищої та вищої освіти в умовах дистанційного синхронного навчання та сприяє активізації, мобілізації, розкриттю внутрішніх потенціалів, ресурсів, сил молодих людей; емоційному піднесенню, припливу енергії, натхнення; розвитку самосвідомості, накопичення культурного, духовного, соціального досвіду та нівелюванню застарілих шаблонів організації аудиторних занять у цілому.

Список літератури:

1. Криголами : практ. посіб. / уклад. О. Борзик ; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків, 2019. – 118 с.